

ANULUL FAMILEI

DIUARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

LITERATUR'A PROVENÇALA.

(Continuare.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2. Trecundu la poesi'a germana medievala, pre acést'a déjà pre la midiuloculu secului trecutu a inceputu a o asemená cu acea a trubaduriloru unu Bodmer, éra in primele diecenie ale secului nostru unu Jacobu Grimm, unu Görres si alti, aflandu multa afinitate spiretuale intre poesi'a trubaduriloru si a poetiloru de amore germani

Ultimei nu i se póte denegá originea patriotica si neaternata. Acumu numele de „cantaretiu“ (singer) pentru poetii de arte preste totu, si de „maiestru“ (meister) pentru poetii de curte in specie, diversu de numirea provinciale „trubaduru“—afatoriu séu inventatoriu, militédia prelanga asertulu de susu. Dara si reportulu dintre jocularu a fostu altulu la Provinciali si altulu la Germani. La cei d'autái incepura adeca cei mari si tari, principii si nobilii, a intoná córdele nóuei lire, desí dupa acea poetii aulici se precepura a-i scóte acestei tonuri si acóde mai depline; ci cei poterici, dupa starea si pusetiunea loru, nepotendu-se ocupá cu propunerea musicale a poemelor, se vediura indemnati si necesitati a creá spre scopulu indegetatu ordulu jocatoriloru, de care se folosira apoi si poetii de curte. Dincontra poesi'a de arte germana n'avú lipsa de asemene espedientu; ea procese dela clasa cetatienimei si a nobilimei sierbitórie, nu de la mai marii natiunei, si preste totu remase mai aprópe de poesi'a poporana. Deci jocularu germani érá mai multu nescari simpli cãntareti si musicanti de res-

pantii, comedianti, escamotori si slimbanci ordinari, escesele carora nu odata trebuira se se infrene prin edicte.¹⁾

Adauge, cá terminii tehnici ai formei poetice inca nu póta timbrulu impromutării, ci suntu curati germani (Sang, Tanz, Reihen, Ton); éra unu specie de poesta, bunaóra tentiunea, lipsesce la Germani; in fine tractamentulu viersului, alu strofei si alu rimei la anticii poeti de amore germani nu mai puçinu divergédia de alu trubaduriloru provinciali. Anume la cesti'a temelnu viersului 'lu formédia numerulu silabeloru, la cei-a numerulu ritmuriloru, care ritmuri potu cuprinde dupa placu mai multe au mai puçine silabe; la cesti-a structur'a strofeloru de trei membre e templatória, la cei-a regula; la cesti'a in urma rim'a séu cadenti'a imbraçiosiedia de comune dóue ori tóte strofele unei poeme, la cei-a dincontra numai una strofa.

Impromutat'au dara poetii germani de la cei provençali? La acést'a intrebare respundemu, cá déca considerámu cuprinsulu ambelor literature poetice din vorba, mai alesu inse alu poesiei de amore, aflámu o atare asemenare intre amendóue, incátu amu poté dice, cá poesi'a provençale trasetura dupa trasetura se regasesce in cea germana.

¹⁾ *Haltaus Glossar*, s. v. *Spielleute*.

Numai două abateri de la această regulă ne ocurgu. Ună, că cercetări și desbateri asupra naturii iubirii, de cari intempinăm pretotindeni la trubaduri, sunt la poezii lirice germani foarte rare, asiă câtă pre cei-a i-amu poté cu dreptu cuventu numi poezi ai mintiei, pre cesti-a poezi ai sentimentului. A două, laud'a secului frumosu atât de celebrata de către poezii de amor germani și, precumu se respica unulu din ei, cu o sută de miie de gure neesauribila, la trubaduri e mai de totu trecuta cu vederea. Trubadurii voru a sei numai de ună, sublinea, alés'a animei loru, față de care totu celu-alaltu seculu frumosu nu plateste asiă-dicundu nemica.

Estm-odu temeiulu afinității interne a poeziei de arte provinciali și germane nu diace intru atât'a în comunicare și impromutare, câtă mai vêtosu în firea poeziei amorose și în caractrul tempului; desși nu se poté negă, că singuriti poezi germani au avutu anumita cunosciintia din și despre literatur'a trubadurilor, ce'a ce se aréta parte în unele traseture formali, parte și în unele resunete și în câteva apriate imitatiuni. Nice e de miratu asiă ceva. Faim'a poeziei Provincialilor se respandise preste marginile tienutului loru în toate directiunile. Poemele epice aflara imbraçiosiare și în Germani'a, și mai multe romanuri fare traduse ori prelucrate decâtă unii din cei mai de frunte poezi germani. Ast'a ne concede a presupune, că din liric'a provençale inca au petrunsu unele piese și la Germani, fia directu din provençalea, fia indirectu pre calea literaturii franceze mai cunoscute Germaniloru.

Noi trecemu preste unele asemenări în forma, cumu și preste unele resunete în ce privesce anumite intorseture, ideie și cugetări, cari ne amintescu pre poezii provinciali. Dar' apoi cantecele lirice ale comitelui Rudolfu de Neuenburg din Elveti'a suntă cea mai mare parte, decâtă nu toate, curate imitatiuni ale renumitului trubaduru Folquet de Marsili'a, strofe intregi din diferite poezie de ale acestui-a alegundu-le Rudolfu și componendu din ele câte o noua poema.

De întrebăm din contra, că ore liric'a germana n'a avutu și ea în reciprocitate ore-care inriurintia asupra provincialei? potemu dá fără scrupuli respunsu negativu. Dupa toate indicele și semnele Provençalii pară a fi fostu cu multu mai mândrii de literatur'a loru, și a fi despretiuitu cu multu mai tare limb'a germana, decâtă se-si fia batutu capulu cu poezia Germaniloru.¹⁾

3. Venimu la vechi'a poezia lirica italiana de arte. — Acést'a, dupa marturisirea lui Dante și Petrarca,²⁾ si-luà inceputulu din Sicili'a, dreptuce poezia italiana pana pre tempulu lui Dante se și numiă preste totu sicili'ua. Ea ni se presenta dintru întâiu mai vêtosu în forma lirica și

că poezia de curte, cultivata la curtile și aternătoria de curtile domnitorilor și principiloru, asemena celei provençali. Mai târziu inse, către a. 1300 apunendu trubadurii, dămă mai numai preste poezi independenti cari nu se mai tienu de clasa poetilor și cantaretilor ambulanti, și nu facu din poezia meseria și isvoru de căseigu, ci apertieniu tagmei adeveratiloru literati. Dara cu toate aceste poezia italiana și în acestu periodu se numesce încă totu de curte (cortigiana) pentru memorat'a ei origine și pentru că remase în relațiuni cu lumea mai culta.

În această poezia italiana posteriôra de curte omulu observa îndata inriurintia, ce dins'a a primitu din partea literaturii clasice cumu și a filosofiei scolastice; și e unu ce atragatoriu a privi, cum începe a se ivi într'ins'a diuorile unui tempu nou, alu carui sôre Dante, creatoriulu romanticeii mai târzie, trebuia se resara.

(Va urmă.)

DR. GREGORIU SILAȘI.

SI-TI ARUNCA....

Si-ti arunca țierin'a-antâiu
Usioru și cu șiala —
Se-mi fie môle capatâiu,
Apoi mai cu 'ndrasnéla...

Bulgari de lutu și glij 'ntregi
De-a valm'a far'-alege,
Si 'n drumu spre casa-acestu cortegiu
Mi-a face mortiei lege:

Ba c'-am fostu bunu, ba c'-am fostu reu,
Cum e obicei-in lume,
S'oru despartii care 'n catrau
Cu risuri și cu glume;

Si s'a ispravitu; și m'oru uită
Si totulu se va stinge.
Si nimeni lacremi n'a versă
Si nimeni nu m'a plânge.

Căci nu mi-a fostu în lume data
Se stringu copilu în braçia,
Si cu sarutu de dulce tata
Se-i lasu a mea vietia....

Dar' nu, eu totu-si nu-o se moru
Asia, că-ar' fi o rusine —
Adêncu în fundulu codriloru
Am și eu pe-ore cine:

Copii sufletului meu
Din dîle dulci și grele —
Ce mi-a rënduitu Domnedieu....
Suntă cantecele mele.

Si dacă 'n lume-a rămânea
Unu cântecu dupa mine —
Totu-si cu dragu m'oiu mângaiă
Că am pre ore cine;

Si dacă din trecutulu greu
Pre vâi ori pre vre-o stânca
Va resună cânteculu meu
Eu totu n'oiu fi mortu inca, —

Că dacă 'n lume-a fi ajunsu
Vestea că i-am fostu tata —
Totu-si va dovedii de-ajunsu
Că am traitu odata.

V. B. Munteșoulu.

¹⁾ Peire Vidal dîce între altele: „Pre Germani i affu duri și ordinari, ... graiulu loru sémene latratului caniloru, etc.“

²⁾ Dante De vulgari eloq., I. 12; Petrarca Trifon. d'Amor., c. 4.; Epist. famil., praefat.

Judetiuulu.

— Romanu istoricu. —

Rucsandr'a redică ochii ei cei frumosi cu o căutatura patrundietóre asupr'a junelui si dîsè cu faci'a aprinsa :

„Eu am: apucatu anume pe-aici. Déca tîe frica d.-t'ale, dà-te in laturi, cum dîci, eu remănu, cã-ci nu me ingrozescu de nici unu mistretiu.“

Acestu respunsu, desî destulu de aspru, nu-i fû neplacutu lui Alexandru. Fîindu elu vitèzu, f-i placeã viteji'a si la altii in ori-ce forma, dar' nespusu de multu f-i placeã in form'a, pe care o intrupase acum, cã-ci dieu i siedeã bine Rucsandrei manifestatiunea acestei nobile porniri.

Inaintara éراسi cãtv'a tẽmpu in deplina tacere, cãndu de-odata caii loru incepura se sforaie, ba roibulu Rucsandrei se scolã chiar' in dóue petióre, asiã incãtu Alexandru se spariã, crediẽdu cã fèt'a va fi aruncata josu si sdrobita de copitele calului.

Rucsandr'a inse sprintena, cá celu mai sprintenu calaretu, sarise din siea si stateã óbla, cu junghieriulu in mânia, in dreptulu unei cãrari, dealungulu cãrei'a trosniãu ramurile si fosiniãu frunziiele tufeloru, é'r' unu aprigu grohaitu se audiã venindu totu mai aprópe.

Din mare departare strabeteã tropaitu de cai, si chioituri de ómeni.

Alexandru n'avù tẽmpu nici se se mire de sprinteni'a Domnitiei, nici se-si deã pe deplinu séma de intrég'a situatiune.

Spaim'a cailoru fusese pricinuita prin apropiarea unui porcu selbaticu, care se zariã dejã venindu turbatu pe cãrarea la care se asiediase Rucsandr'a. Ea 'lu acceptã cu trupulu plecatu puçinu inainte, cu pumnu de otielu si cu unu curagiu neclatitu in sufletu. Alexandru, dupa unu momentu de zapacire, sarí si elu de pe calu cu gãndulu, cá se ajute pe fèt'a lui Sierbanu Voda.

Rucsandr'a intielegẽdu intentiunea lui Alexandru, i faciù semnu cu mân'a, se nu se apropie de ea. Voiã se intreprindia ea singura lupt'a cu fier'a infricosiata.

Alexandru vediẽdu semnulu se oprí si stete nedecisu pe locu. Porculu selbaticu se apropiã cu intiél'a unei sageti, rumpẽdu-si cale printre tufe, pre care le sfasiã in fug'a s'a, brazdãndu din cãndu in cãndu cu strãsnicii sei colti pamẽntulu, semnu cã se infierbẽntase fierea in elu. Rucsandr'a priviã la sosirea porcului cu unu zimbetu de incredere pe buzele ei rumene. Ea asistase in mai multe rënduri la asemenea vênatóre si cunosceã tóte apucaturile vênatoriloru de mistretii. Se dete puçinu in laturi, asiã incãtu fier'a trebuia se tréca aprópe de ea, asiã de aprópe de o potea bine nimerí cu junghieriulu ei. Alexandru recunoscẽdu intentiunea Domnitiei, se desmetecise si se apropiase incetinelu, pe nesẽmtíte. Acum stateã aprópe de ea, gat'a cá s'ó ferésca, déca i-s'ar' intẽmplã

cev'a, totu-odata decisu inse, cá se nu o impedece dela intentiunea ei.

Porculu selbaticu grohaindu si ghifaindu ajunse cá vre-o trei pasi dela Domniti'a, care 'si implãntã petiórele si mai tare in pamẽntu si pierdiẽdu-si puçinu faci'a, redică mân'a cu junghieriulu, é'r' acum mân'a Rucsandrei despica aerulu, se slobodí cu putere, iute cá fulgerulu si arm'a ascutita pe care o tîeneã tiépenu, se implãntã cu puterea trasnetului in nuc'a porcului. Dihan'a selbatica se potigni, erã lovita de mórte, sãngele ei svécniã din rana si rosia érb'a, — dar' totusi mai avù putere de-a face doi pasi inainte. Apucãndu din intẽmplare spre roibulu Rucsandrei, 'lu atacã cu coltii in furi'a s'a de mórte. Calulu ingrozitu de ataculu mistretiuului, se redică inca odata in dóue petióre, apoi sforaindu se lasã éراسi josu, se intórse si incepù a svérli din petióre. Aceste mişcari apropiasera pe roibu de Domniti'a, care se apucase se-si stérgea junghieriulu de sãnge, — apropiasera dícemu pe roibu de dẽns'a, asiã, incãtu ar' fi sdrobitu pe stapèna-s'a, déca Alexandru vediẽdu primejdi'a, n'ar' fi saritu iute si n'ar' fi luatu-o in braçie, smãnciundu-o din acelu locu periculosu unde statcã, si scapãndu-o ast'felu de primejdi'a, care o amenintiã cu mórte.

Rucsandr'a in primulu momentu erã revoltata de indrasnèti'a atingere a lui Alexandru, cã-ci stãndu cu dosulu spre calu, nu sèmtíse pericolulu, dar' acum vediẽdu turbarea calului, aruncaturile s'ale de petioru, recunoscù indata, cãtu bine f-i facuse tẽnerulu fiu alu banului Mihnea, si nãpraznicu sèmtí, cã imbraçisiarea lui, desî nevolnica, nu erã numai mãntuitóre ci si dulce. Unu fioru de inaltu deliciu f-i petrecù totu trupulu, care deliciu fû cu atãtu mai perfectu, cu cãtu 'si poteã díce mai desu Rucsandr'a, cá póte fi mãndra de fapt'a sevèrsita numai si numai de dẽns'a. fãra ajutoriulu lui: porculu selbaticu cadiuse josu, 'si intinsese cele patru petióre, erã mortu lovitu de mân'a ei.

Ast'felu dara acèsta imbraçiosiare menita de a-i scapã viét'i'a, dupa-ce dẽns'a sevèrsise unu faptu atãtu de uimitoriu, trebuia se-i fia placuta. Ea i fû mai multu, — puntea din lumea unei vieti sburdalnice, spre terímulu fericitoriului — amoru.

Rucsandr'a nu numai cá suferí acèsta imbraçiosiare, amu poté díce nevoluntara a lui Alexandru, ci nu se opuse nici prelungirei acestui contactu, cu tóte cã trecuse pericolulu, cá-ci calulu sèmtíndu, cu instinctulu seu celu minunatu, inert'i'a mistrelului, se liniscise dejã.

Nu scimu cãtu tẽmpu tẽner'a parechia rapita de cele mai dulci sèmtíri ar' fi statu asiã imbraçisiati, déca unu momentu dupa intẽmplarea, pe care amu incercatu a-o descrie aici, n'ar' fi sositu Sierbanu Voda, care veniã in góna tocmai dupa mistretiuulu esterminat de mân'a fícei-s'ale.

Tènerii, rapiti, dupa-cum am apucatu a spune, nu observara apropiarea lui Sierbanu Voda, é'r' acum cãndu 'lu bagara in séma, erã prea târdíu,

că-ci tatalu Rucsandrei vediușe dejă strani'a imbrașiare și necunosându fasele, care precesera acestei intimitati, se iufuriă, firesce, la acésta vedere în adevéru revoltatóre pentru elu.

„Ho, ho,“ începù elu se strige din departare, chiar' venindu în fug'a calului spre Rucsandr'a și Alexandru, „ho, ho, ce-i obrasnici'a ast'a?“

Rucsandr'a se smânci din brașiele tînerului, dar' nu se departă de lângă elu, și tiindu-și mâna, i disè cu o voce tremurânda de emotiune:

„Ti multiamescu.“

Sierbanu Voda, urmatu de mai multi boieri ai sei, sosise la față locului și si oprisè calulu.

„Nemernicule,“ continuă elu a racni lui Alexandru, „cum ai indrasnitu se te atingi de fiic'a-mea.“

La acésta apostrofare, facuta cu atât'a brutalitate, Alexandru puse mâna pe junghieru.

Rucsandr'a voi se midlocésca, se porni se vorbésca, dar' Sierbanu Voda adusu la extremitate prin gestulu ce facuse Alexandru o intrerupse strigându-i:

„Taci nerusnata; er' tu resvratitoriule 'ti vei luă pedéps'a t'a.“

Acum sosi și banulu Radu Mihnea și audiendu cuvintele de pe urma ale lui Sierban Voda, veni de graba lângă Domnitoru, care, dupa-cum scimu nu 'lu poté suferi, și disè:

„Se traiesci Mari'a-t'a, de ce te-ai superatu pe fiiulu meu Alexandru?“

„De ce m'am superatu,“ respunse Sierbanu Voda, „én' întrebă pe acésti cinstiti boieri, se-ti spuna ei.“

„Tata,“ luă Rucsandr'a cuvântulu, făcându unu pasu spre Voda, „te rogu privesce cólea!“

Si cu ast'a aretă înspre porculu selbaticu, care jaceă mortu în sângele seu.

„Am vediutu!“ replică Sierbanu incrunțatu, „cine a indrasnitu se-mi ucida vênatulu meu?“

„Eu!“ esclamă Domniti'a cu mândrie.

Unu murmuru de admiratiune esí din pepturile asistentiloru.

„Tu!?“ făcù Sierbanu Voda surprinsu, dar' totu-odata și mândru de haruici'a fiicei s'ale.

„Da, eu,“ repetă Rucsandr'a. „Er' dupa-ce l'am injunghiatu cu acestu junghieru, erám se me prapadescu.“

„Nu va fi fostu bine lovitu mistretiulu!“ o intrerupse Sierbanu Voda, „și-i va fi remasu inca potere că se te sdrobésca.“

Apoi că-si-cându ar' începe a întielege rolulu ce jocăse Alexandru la acésta întemplantare, și aruncă o privire mai pușinu incrunțata.

„Ba nu, Mari'a t'a,“ indrasni Alexandru a luă cuvântulu, „mistretiulu n'a mai avutu potere că se atace pe Domniti'a...“

„Dar' totusi s'a mai repeditu la roibulu meu,“ urmă Rucsandr'a pasionata, „care spariatu începù se lovésca din petióre și m'ar' fi sdrobitu déca acestu fétu nu m'ar' fi smâncitu din apropierea calului turbatu.“

„Pentru acestu fapt,“ esclamă banulu Radu Mihnea, „mi mustri pe fiu-meu!“

„Nu pentru acestu faptu, ci pentru-că a indrasnitu a-o luă în brașie,“ replică Sierbanu îndârjitu.

„Ti-ar' fi placutu mai bine déca ar' fi imbrâncitu-o,“ întrebă Mihnea cu malitie.

Sierbanu Voda necagitu preste mesura nu mai replică, ci adresându-se bruscu cătra fiia-s'a, și-i strigă:

„Incaleca, se mergemu a-casa.“

Alexandru se grăbi a-i ajutá la incalecatu.

Sierbanu Voda n'aveá încâtrâu, că unu omu cu crescere buna, trebuia se suferè în tacere acestu actu de curtenie din partea tînerului, desí în sufletulu seu ar' fi fostu gat'a se-lu alunge cu lovituri de biciu de lângă fiia-s'a.

Rucsandr'a smâncindu-se pe calu, strinse binișioru mâna ce Alexandru i întinsese într'ajutoriu și-i siopti: „ti multiamescu inca odata. — Mâne dupa tóca te acceptu a-casa la mine. Lelea Dochia te va primi la pórtă, că se-ti arete unde suntu. O cunosci pe lelea Dochia, este doic'a mea?“

Alexandru firesce nu mai avù tîmpu a respunde, cănu cunosce pe lelea Dochia, dar' și déca ar' fi avutu, nu credemu că i-ar' fi spus acésta, atâtu erá de fericitu, — ba inca mai multu, erá beatu, încátu nu si-a potutu nici-odata dá sém'a, cum de-a mai fostu în stare a incalecá în acésta clipéla de dulce ametiéla.

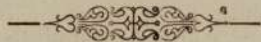
Sierbanu Voda vediu că Rucsandr'a i sioptise vre-unu lucru de mare însemnatate lui Alexandru. De astadata nu l'ar' mai fi retienutu bun'a cuvintia de-a nu se repedi la tîneri și de a nu-i despartí cu forti'a, dar' se sfiia de banulu Mihnea și de soșii lui.

Éta unu respunsu destulu de amenunțitu la întrebarea ce-am întemplantatu pe la începutulu acestui capitolu, unde am vediutu pe Rucsandr'a în mare fremântare și am aflatu că acceptá pe cineva și erá plina de temeri.

Acum scimu că acceptá pe Alexandru, că-ci erá a dóu'a di dupa întemplantările ce v'amu povestitu și că se temeá de tata-seu Sierbanu Voda.

(Va urmă.)

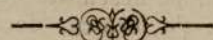
TEOCHAR ALEXI.

Ce-i invidi'a?

— O betrâna rea la sufletu, ce cu vorbe seci te 'nsiéla,
Hulindu banulu că-ci e bine, primindu reulu că-i gresiéla, —
Cu-a ei limba blaste nata vérsa 'n suflete veninuri,
Si produce din nemiéa doreri mari, crunte suspinuri.
Intristare și dorere, pentru benele ce 'lu are
Cineva. ... Ast'a-i doctriu'a ei cea fára de 'ndurare!
N'are mila de fetiúra ce iubescé lumea tóta,
Nici de june, ... ea le strica tuturoru, numai se póta, —
Pre betrâni ademenesce, pre femei le dominéza,
Si din inimi fericite — inimi vile ea creaza, —
Apoi ríde că satan'a observându c'a isbutitu
Că se faca din popóra — unu poporu nefericitu.

G. SIMU.

Peregrinagiu la Golgota.

Zoe.

— Schitia. —

Am cunoscutu o femeia tēneră cā primavér'a blānda cā lun'a, suferinda cā dorerea și frumōsa cā unu visu de feciōra.

O chiamá Zoe.

Aveá o copila mândra cā unu serafimu, cu zimbetu de dīna, cu pēru blondu si cu inima de angeru. Aveá pretini cari o iubiáu cā pre sor'a loru; aveá totulu — numai fericire nu!

Pentru-ce óre cându 'si sarutá copil'a, in ochiulu ei se iviá o lacrima amara? Pentru-ce óre cându 'si imbraçisiá soçiulu pareá cā se cutremura?! Pentru-ce plāngeá atunci cându ar' fi trebuitu se zimbésca incântata de fericire?!

Intrebari suntu aceste cari nu se potu deslegá la lumin'a dīlei. Dar' déca ar' fi patrunsu omulu in cas'a ei de dormitu — la miediulu noptiei — cându ea veghiá lānga léganulu copilei s'ale, — cându chiar' si lun'a obosita de indelungatulu ei drumu dormiá pe arip'a unui noru intunecosu: — atunci ar' fi gâcitu pôte dorerile ei, ar' fi surprinsu lacremile ei si ar' fi audítu suspīne dore-róse cā dorerea ins'asi....

Nu acusatii pe tēner'a Zoe! Ce aveá ea se faca, déca nu poteá fi alt'felu?

Plāngeti inse pre soçiulu ei celu iubitoriu, — plāngeti pe copilasiulu celu din léganu; — dar' mai pre susu de tóte o plāngeti pre ea, cāci ea e martir'a tuturoru.....

Si in miediulu noptiei, cum stá plecata pre léganu, cu faci'a intre palme, pareá āngeru ce veghiéza pre marginea unui mormēntu. Sēnulu ei bateá cu tarie, faci'a ei se inviorá. Cā din instinctu 'si duceá adese-ori mán'a la sēnu, scoateá unu portretu si 'lu priviá lungu... lungu... Tacererea erá perfecta. Numai bātăile animei s'ale se audiáu. Bātăi curate cā si celu ce i le-au procuratu! Ochii ei lumináu de foculu celui mai pasionatu amoru, gur'a ei ar' fi voitu se strīge dar' plamānile i denegáu... si ea — tēner'a Zoe — sdrobita de dorere cadeá lānga léganulu āngerasiului seu.

O! ea iubiá fara se vré, — dar' iubiá cu amору acelei fiintia, carei'a nu-i mai erá iertatu se iubésca! --

* * *

Zoe s'a cunoscutu cu Victoru de cându eráu copii. La olalta s'au jocalu ei prin parcurile umbróse, la olalta au prinsu fluturii primaverei, la olalta au rīsu si la olalta au plānsu. Cându Zoe plāngeá nimenea nu o poteá māngaiá mai bine cā Victoru. Cându rīdeá nimeni nu poteá fi asia de bunu partasiu bucuriei ei. — Florile cele mai frumóse ce le aveá Zoe eráu oferite lui Victoru si fragile cele mai cópte din livedi le māncá Zoe.

Viéti'a loru curgeá lina si plina de bucurii. A sositu inse o dí cându Victoru i oferí primele fragi ale primaverei. Siedeáu amēndoi pre o banca in gradin'a Zoei sub teiulu celu rotundu.

Nici odata nu s'au privitu ei pāna acum'a faci'a in faci'a... S'au jocalu la olalta, s'au māngaiatu in doreri, au rīsu impreuna, dar' nu s'au esaminatu nici odata.

Acum inse Victoru o privi lungu si dulce. Zoe l'a privitu si ea. Nu a rosítu, nu s'a emotionatu, nu aveá de ce.... Victoru pretinulu ei celu mai bunu din lume o priviá, de ce se rosiesca dara?! — Dar' Victoru o priviá mereu si Zoe nu-i mai poteá suportá privirea. — De ce se uita asia de multu la mine? cugetá ea in anim'a s'a. Victoru pareá a-i fi gâcitu cugetulu, dar' totu o priviá.

Victore! ce ai? pentru-ce me privesci atāt'a?

Elu a zimbitu tīstiu si a tacutu. Acésta tacere a incurcatu puçinu pre Zoe, — ea a rosítu, ér' pre genele ei licuriáu doi margaritari caldi si alinatori. In curūdu dulci margaritari s'au prelinsu pre obrazulu ei curatu, si de acolo unu stropu — numai unulu, picá pre tremurát'd'a ei mână. — Victoru i redicá incetu mán'a — acea frumōsa mână care de atâtea ori a avutu-o intr'ale s'ale, o duse la buze cu sfintienie, sorbi plinu de incântare ace'a lacrima, care pareá mai dulce cā tóte nectarurile ceriului.

Si pre unu momentu ceriulu a datu mán'a cu pamētulu... Domnedieu a descinsu in anitele loru curate; si din ace'a óra ei s'au sēmtitu creati unulu pentru altulu.ei au sēmtítu cā se iubescu!

O! voi cari n'ati iubitú nici odata! treceti preste acésta pagina, ea nu e scrisa pentru voi. Totu ce ve-ti afhá aici nimicuri vi se voru paré! Cetiti inse voi, acaroru suflete s'au incaldítu la o singura zimbire; — acaroru inima a tremuratu de fericire sub o privire dragalasia si dulce! — Cetiti in deosebi voi fientie cari a-ti iubitú, — a-ti suferitu si suferiti inca!

O māngaiere ve-ti afhá, — cāci se māngaié omulu cându scie cā mai are partasi ai dorerii lui pre pamēntu.....

— Si me iubesci Victore! — dīci cā me iubesci? O! câtu de bine 'mi cade mie acést'a. Eu nu sciu ce se-ti respundu... inca nu m'am gânditu la ast'felu de lucruri in viéti'a mea; si uite nu sciu cum 'mi vine se plāngu.....

Zoe tēner'a copila si-a lasatu capulu pre umerulu lui, — unu capu blondinu de āngeru, cu perulu cā radiele sórelui — si a plānsu.

Erá prea multa fericire pentru unu sufletu atātu de tēneru!

Vēntulu a inceputu a sufhá linu, frundiele teiului au inceputu a siopti tainicu si ceriulu a se inseniná. Angerulu fericirei pareá cā sbóra din sēnulu unui noru luminos si acopere cu aripile lui de argintu dóue capete lipite de olalta si gānditóre.

— Zoe! — a dīsu apoi Victoru linu... Eu sum asia de fericitu! — Viéti'a 'mi pare asia de dulce, — dar' am unu doru care me neliniscesce, unu doru curatu cā sórele ce ne luminéza. Zoe! De

atâtea ori te-am sarutatu eu cá pre prietina — concede-mi se te sarutu cá pre o amanta! — Diu'a de adi e asia de frumoasa si cine scie cându o vomu mai aflá-o!

Zoe a tacutu... dar' cum stá radimata cu capulu pre sênulu lui, si-a intorsu faci'a, si-a inchisú ochii, — resuflarea ei incepú a fi repede si neliniscita é' buzele ei fragede se intinsera spre sarutare.....

Si acum urmá coron'a fericiriloru pamêntesci? primulu sarutu. Si cine nu-si aduce aminté de primulu sarutu?!..

In unu deliriu fara margini buzele loru se lipirá, — fiinti'a loru sfânta se cutremurá....

Natur'a admirá acestu tablou încântatoriu si sórele apuse dupa dealu mai voiosu cá totu-de-a-un'a.

Si a fostu lungu sarutulu primu... lungu si nemesuratu cá dorulu ce le ardeá sufletulu.....

La acestea dile de fericire se gândea pururea Zoe, — si ochii ei eráu unu nesecatu isvoru de lacrimi. —

O, déca ar' fi potutu ea uitá trecutul! Déca ar' fi potutu se rumpa odata cu tóte suvenirile ei, se-si aiba inaintea ei numai dorintiele de mama dulce si de soția iubitoare!

A uitá inse unu ast'feliu de trecutu e o imposibilitate! — Elu se uita numai atunci, cându adórme pe vecie inim'a ace'a ce l'a gustatu cu atât'a nesatiu.... atunci.... si nici atunci.... D'incolo de-asupr'a noriloru, déca mai remâne cev'a din noi, de securu acelu cev'a ne va amintí si acestu trecutu... căci amorulu e eternu cá domnedieirea si dulce si bunu totu cá ea!

Zoe a fostu un'a din acele fiice ale pamêntului, venite din ceriu cari numai odata potu iubi. — A iubitú pre Victoru si numai pre elu. — Dar' spuneti-mi câte femei au fericirea de a fi a aceluia pre care 'lu iubescu?!..

Este cev'a in natura ce ne duce spre reu; o putere care ne tãraesce spre nefericire; — si ori câtu ar' resistá omulu acestei poteri — ea totu 'lu invinge. — Convinsu de acestu adeveru Plutarch esclama: — „Se plângemu pre celu ce a venitú in lume, căci in atâtea nevoi a venitú; se glorificamu inse pre acei'a cari au moritu odichinindu-se de atâtea necasuri, si bucurându-ne se-i petrecemu la locul de repausu.“

Acestu locu de repausu 'lu doreá Zoe. — In zadarú i zîmbiá copiliti'a din léganu, in zadarú o incarcá soçiulu seu de cele mai fragede ingrigiri... Tóte acestea ei i procuráu dorere, căci soçiulu ei nu erá Victoru!

Si de câte-ori a dîsu ea ins'asi catra Victoru: „Fara tine sêmtescu cá n'am se traiescu! D.-diu ne-a făcutu unulu pentru altulu, si omenii nu ne voru poté desparti!“ Asia a dîsu Zoe, dar' n'a nimeritu.... Acésta fiintia ce o numimu: omu — de atâtea ori calca celea mai sfinte legi domnediesci, — de atâtea ori se face nevrednicu de positi'a ce i-e destinata: „a fi coron'a tuturoru fapturilor!“

Si n'a moritu Zoe — cum dícea ea odata, — dar' din momentulu cându a pierdutu pe Victoru moreá in continuu. Dorerile ei eráu mari si nici o mângaiere decátu suvenirulu. — Diuariulu ei adapostiá gândurile ce o cuprindeáu, si din acestu diuariu voiu scóte trei pagine, pentru cá se aretu câtu póte iubi femei'a si câtu póte suferi ea!.....

* * *

17 Octobre 1887.

Adi soçiulu meu erá mai veselu cá alta data. Ochii lui straluciau in lacrimi de bucurie. Cu o vedita nerabdare a fugitu la mine strigându-mi: Zoe! dulcea mea Zoe! scí cá copil'a nóstra incepe a umblá in picioare?!... Am vediutu-o eu cu ochii. Vino si te uita! In parcu o vei vedé cum merge dela teiulu rotundu pâna la banc'a din faciá!

.... Da, bunulu meu Emilu. Ea merge dela teiulu rotundu pâna la banc'a din faciá.... O! asia mergeám si eu! Acolo sub acelu teiu am invetiatu a âmblá; am invetiatu a cetí, a me rogá, a iubi si... a suferi. Acolo am plânsu de bucurie si acolo 'mi place se me ducu si acumu cu suferinti'a mea, se i-o spunu teiului tóta... tóta!... Elu me asculta si nu-o spune la nime. É' cându voiu morí acolo sub acelu teiu vréu se moriu. Sapati-'mi acolo unu mormentu, ingropati-'mi acolo trupulu unde anim'a mea de multu... e ingropata!

Da, bunulu meu Emilu — soçiulu meu in bine si in reu: Anim'a mea acolo e ingropata. — Si tu nu o scí ast'a, nu-ti este iertatu se o scí!.. Tu me iubesci, esti bunu si eu 'ti sum atâtu de multiamitóre!.. Ai crediutu cá pasindu cu mine la altariu, vei aflá o inima calda, care bate numai pentru tine, unu sufletu care tí se inchina numai tfe.... Si Dómné! anim'a mea erá deja mórta pentru tine!.. Erá plina numai de unu sentiémentu, si acelu erá inchinatu lui Victoru!.....

Pare că-lu vedu si acum'a iutocmai cá in ór'a despartírei. Palidu, cu busele tremurânde si cu surisulu ghiatiosu. „Tatalu d.-tale e unu monstru!“ — a dîsu elu, si apoi s'a dusu fara se se mai uite indereptu. — O! elu m'a vatematu... că-ci a vatematu pre tatalu meu — . . Dar' l'am iertatu, căci profunda erá dorerea ce-lu stapâniá... L'am iertatu, căci am auditu suspinele si rogarile lui, — é' tataru meu erá neinduplecatu.

— Dar' nu e destula iubirea mea? dícea elu — onestitatea mea, braşiele, mintea mea?... voiu lucrá diu'a nóptea c' se-o vedu multiamita. 'Mi voiu pune tóte poterile spre a-o face fericita; si unu zîmbetu de pre faci'a ei dulce 'mi va da poteri nóue si me va fericí asia, cum nime nici odata n'a fostu fericitu.

.... Si respunsurile ce le primiá eráu dure, — nevrednice de unu parinte; de ace'a nu le incredintiezú hârttei, căci celu ce le dícea erá... tatalu meu!...

O! de ce nu am moritu atunci, D.-dieulu meu!..

* * *

16 Novembre 1886.

Inca o dorere prelânga dorerea mea! Eri am ingropatu pre tatalu meu. Soçiulu meu Emilu l'a plânsu din totu sufletulu, chiar' si copilitiei mele — micei Emilia — i-a datu lacremile, cându cosciugulu a fostu pusu pre carulu funebru. Toti plângeau, numai eu nu poteam plânge! O! ier'ta-me D.-dieule! — dar' nu poteam.

In o respectuosa departare stá Victoru in petióre cá angerulu desperarei... Priviá spre cosciugu cuprinsu de adênca induiosiare... Si cându am ajunsu la grópa, — preotulu a mai cerutu odata ultimulu cuventu de iertare dela toti — in numele mortului. O! acést'a a fostu unu momentu solemn! Am privitu spre Victoru in modu imploratoriu si elu... m'a observatu, si a redicatu ochii cu seninatate spre ceriu si cu mân'a pre inima rostí: „D.-dieu se-lu ierte!“

O! Victoru a remasu nobilu... pururea nobilu!

Acum am inceputu a plânge si eu. Inainte de ace'a pareá cá n'am lacremi, cându am auditu inse cuvintele lui pline de indurare, mi s'a indoiosiatu sufletulu, pleópele ochiloru mei au inceputu a se incaldi si unu ríu de lacremi benefacátore s'au rostogolitu pre palidii mei obrazi.

Erám alinatu in dorerile mele! Alinata pâna 'lu vedeám pre elu singuru in midíloculu multímei... Dar' cându a disparutu, mi-am inchisut ochii cá se-mi remâna chipulu lui in ei, si se nu-lu mai uitu in veci... Lacremile inse mi-i-áu deschisu éra. Ceriulu meu a disparutu si vié'tia mea a inceputu cá si mai 'nainte a se scurge in doreri fára margini...

Sermanulu meu tata a moritu si eu l'am iertatu din tóta inim'a. Chiar' si Elu l'a iertatu! O! si multa dorere i-a causatu lui!... Dormi odichnita parinte! Fie, cá sufletulu teu planându prin tumea fericirei se nu auda suspinele acelei'a pre care vrându se o fericesci ai facutu-o nefericita... Er' tfe odorulu inimei mele Victoru, 'ti multiamescu! — Tu ai iertatu pre tatalu meu...

O! dar' de ce l'ai iertatu?! De ce ai mai datu o proba despre marele teu sufletu? — Póte cá, déca te-asiu fi vedíutu neinduratoriu, s'ar fi impetritu inim'a mea si nu te-asiu mai fi iubitu atât'a... Dar' ce dícu?... atunci nu erái tu, vechiulu meu Victoru si inim'a mea nerecunoscându-te, ar' fi pierdutu si ultim'a bucuria ce o mai tiéne in lume!

Óre se me mai iubésca elu? O! acést'a asiu vré-o si acum! Nime nu are dreptulu se mi-o dispute... Eu numai pre elu 'lu iubescu... in taina... dar' 'lu iubescu, — si pretindu cá si elu totu cá mine se fia. — Asiu mori, — o! de securu asiu mori, cându asiu scí cá s'a schimbatu. Taiasa se remâna acestu amoru — dar' amorulu se remâna. — Prin elu am tráitu — prin elu vréu se moriu!...

Tu suridi dulce copila, 'ti redici capulu din léganu si me privesci lungu si cu mila. — Chiar' si tu vedi cá eu sum nefericita. — Dar' nu te teme! — Nu tóte femeile suntu cá mine. — Fe-

meia vei fi si tu, — dar' o femeia fericita, inim'a mea mi-o spune acést'a. — Voiu espiá eu peccatele nóstre tóte... tóte. Nu, tu nu-i iertatu se fi cá mine! Cându sufletulu teu 'si va alege partea... vá primi-o, si Domnedieu impreunându fericirea mea pierduta cu fericirile tfe destinate, te va face cea mai fericita femeia... Dar' tu plângi? Vino la sênuulu meu ce te primesce cu tóta dragostea de mama! Oh! póte cinev'a se nu fia soçia buna... dar' mama buna totu se fia!...

* * *

Nóptea spre 1 Ianuarie 1888.

Mic'a mea Emilia a primitu unu daru de anulu nou dela unu necunoscutu. Nime nu scé cene i l'a trimisu... afara de mine. O! elu iubescé chiar' si pre copil'a mea! Si va veni póte unu tēmpu, cându mic'a Emilia va avé mare lipsa de acést'a iubire. — Tēmpulu nu e departe... eu sēntiescu, cá n'am se mai traescu multu. Dorerile sufletului omóra incetu... dar' omóra. Si atunci cându n'oiu mai fi... atunci cându acesti ochi se voru stinge pe vecie — fia cá eju se nu uite pre copila precum nu a uitatu pre mama!...

Astadi soçiulu meu s'a inspaimētatu vediēdu-me atâtu de palida. Medicii au tienutu consultatiune. Victoru inca erá intre ei. Dela mórtea tatalui meu nu l'am mai vedíutu. — Erá palidu cá si mine... — Si cându s'a apropiatu de mine, mi se pareá cá am moritu fára doreri; — cá mi s'a deschisu ceriulu si plutescu pre aripi de nori incántata de chorulu angeriloru albi. — Elu a pusu mân'a pre capulu meu... O! de ce n'a pus'o pre inim'a mea... Acolo e morbulu! Bine o scíá elu, dar'... celu ce stá la patulu meu nu poteá se fia Victoru celu vechiu... erá mediculu care tiene consultatiune... O! ironia a sortii blastamate!! Se-lu vedi,... se-lu sēnti,... se scí cá-lu iubesci... cá te iubescé, si se inchidi ochii animei la tóte acestea si... se taci... cându ai vré se vorbesci mai mult... O! acést'a e prea multu!.. Eu nu mai potu traf asiá... Eu nu mai vréu... se... traescu!...

* * *

Acést'a a fostu ultim'a pagina din diuariulu Zoei! Am alesu numai trei — din totu „diuariulu“ ei. Suntu de ajunsu spre a aretá nefericirea inimei iubítore ajunsa la desnadaşduire.

In 3 Ianuaru a cerutu se i-se aduca copil'a la patulu dorerei s'ale. A sarutatu-o cu dragu si dorere. A tienutu-o pre genunchii sei tremurândi, apoi a datu-o in mânilé soçiului cu rogarea de-a o cresce si fericí.

Cu lacremile in ochi a privitu-o Emilu atunci, si Zoe pentru prim'a óra l'a sarutatu cu adeverat'a dragoste ce se cere dela o soçia. — Compatimirea ei a ajunsu la culme vediēdu pre acestu soçiulu nobilu, jertfa a nevinovatei s'ale iubiri.

In ultimele momente medicii s'au mai intrunitu odata spre a cercá totu'u numai se o póta scápá. Victoru erá lângá patulu ei. Zoe si-a deschisu ochii. Nisce ochi albastri si mari ce portáu

in ei o lume de doreri. A privitu din plinu pre Victoru cu atât'a blândetia si seninatate încātu toti credeau că nu — nu pôte fi aici periclu asiá de mare precum mai înainte s'a vediatu a fi.

Apoi in ultim'a ei silintia a prinsu mân'a lui Victoru, a lipitu-o de buzele s'ale pâlite, si intr'unu transportu de bucuria si dorere, a dusu-o la inim'a s'a dîcîndu-i debilu si dulce: „Aici, . . . aici me . . . dore . . . pre mi . . . ne . . . me . . . dice!“ . . .

. . . si cându Victoru si-a trasu mân'a dela sênulu ei in care erá diuariulu ei . . . — frumós'a Zoe dormiá cum dórme celu mai nevinovatu copilu.

Nu o mai doreá inim'a! . . . 'Lu doreá inse cu atátu mai multu pre Victoru.

Georgiu Simu.

Strad'a Carmen Sylv'a.

— ROMANU. —

(Urmare.)

XXXIII.

Marturisirea.

In urm'a marturisirei ovreiului atátu servitorii Ionu si Holdu câtu si Traianu fura liberati.

Amiculu nostru cum esi din arestu, 'si defe demisiunea atátu la banc'a din Tenipesci câtu si la Patri'a din Riulacu.

Consilierii de administratiune dela cele dóue banci eráu plini de bucurie, căci in primulu momentu li-se pareá o fericire, că nu mai eráu legati a lucrá cu unu omu bânuitu, ér' cei din Riulacu eráu preste ast'a forte fericiti, că Traianu prin demisiunea s'a renuntiasc la despágubirea de cinci mii de fiorini.

Pentru a dá o espresiune acestei bucurii consiliulu de administratiune a Patriei din Riulacu spori emolumentele secretariului, care dupa cum scimu, erá unu fiu alu presiedintelui.

Traianu 'si arangiá dintru antáiu conditionele traiului, parasindu locuinti'a ce avuse impreuna cu tata-seu pentru un'a mai modesta, realisá din mobile si alte obiecte, apoi se puse pe o munca seriósá la jurnalul si isbutí.

Insa-si dílele de restriste i devenira unu isvoru de buna stare, căci prin publicarea unei descrieri bine reusite a celor ce patíse in colónele jurnalului seu, 'si marí numerulu cetitoriloru la o cifra atátu de frumósá, încātu puteá trai in tiena din partea s'a de venitu.

In tiena . . . da! Adeca 'si aveá pânea cea de tóte dílele, tutunu cându i pofíia inim'a, bani de buzunariu . . . Poteá chiar' se-si permita pe fie-care anu luxulu unei caletorii . . . N'avea nici unu inamicu pe faciá, cî numai lingusitori . . . 'Lu alegeáu la tóte posturile de onóre . . . Cocónele cele betrâne doriáu chiar' se-lu însóre, dar' . . . Traianu nu voiá se scie nici de fete, nici de veduvióre.

Avemu inse se impartasímu lectoriloru marturisirea ovreiului si cele ce au urmatu dupa ea. O vomu face mai pe largu, folosindu-ne de articolele in care Traianu reproducesc acésta cauza celebra.

Scimu că ovreiulu plecase buimacitu de la Pucle pe care voise se-lu indemue că se invinovatiésca pe Traianu, cá-si cându acest'a ar' fi defraudatu nisce hârtii de valóre si ar' fi pusu in loculu loru sciutele politie false. Laib erá buimacitu nu numai fiindu-cá Pucle i refusasc concursulu seu la acésta mîrsiavíá proiectata de elu, dar' 'lu mai amenintiasc, că-i vá intentá procesu cá se-i ia banii ce-i va primi pentru gradina.

A casa, pe cându se preumblá in susu si in josu concepuse unu planu infernalu, pe care 'lu si esecutá.

Erá decisu a asasiná pe Pucle, arangiádu tóte impregiurarile asiá, cá intrég'a banciela se cada pe Traianu.

Ursit'a 'lu ajutá intru câtv'a la esecutarea grozavului seu planu, ori mai bine disu, sórtea 'lu împinse in negrulu abisu.

Laib gasisc la banca batist'a lui Traianu. Acést'a impregiurare i parú că unu semnu de incuragiare, ce-i veniá dela Jehov'a alu seu.

Se nu credeti că amu afirmatu aici unu lucru neadeveratu dicîndu, că Laib credea in ajutoriulu Domnediului seu la sevêrsirea celor mai infernale fapte. Elu credea cu tóta fervórea inimei s'ale celei cupide in acestu ajutoriu, dupa cum singuru a marturisu dinaintea judelui de instructiune, aducádu acésta impregiurare, chiar' că o circumstare usuratóre a crimei s'ale.

„Domnule jude“, ast'feliu dîsese ovreiulu, „cându am vediatu batist'a pe mésa mi-am disu: — Vedi Jehova-ti vine in ajutoriu, cá se-ti resbuni asupr'a acelui ticalosu, care a indrasnitu a te palmaí pe tine, binefacatoriulu lui. Domnediulu nostru m'a inzestratu cu minti si mi-a sáditu in inima iubirea némului meu, elu mi-a trimisu gândulu cu care am prinsu pe Pucle de mi-a vëndutu gradin'a pe unu pretiu atátu de ieftinu. Jehov'a nu va îngaduí dara se fiu frustratu si impreuna cu mine némulu meu de rodulu iscusintiei mele priu acelu ticalosu de Pucle, si fiindu-cá nu voiesc se îngaduésca cá acésta nedreptate se se sevêrsiésca, 'mi trimite acestu semnu! —

Luái deci batist'a.“

Ovreiulu descrie apoi cu amenuntulu cum trimise la Traianu cá se-i dea intêlnire la Pucle pe unu tempu cându omorulu trebuia se fia dejá sevêrsítu, căci voiá se-lu prinda cu martori lînga mortu; cum inscená dupa ace'a descoperirea politieloru false, la care scena amu asistatu si noi. Pe Lusticu si Smaltiu i provocá se vína cu elu impreuna la Pucle, fiindu-cá voiá se-i aiba pe ei de martori in contr'a lui Traianu. Erá unu planu infernalu pe care 'lu urzisc ovreiulu. Judele de instructiune Paulu Armicu se infiorá de atât'a istetie in crima, si se felicitá sie-si, că isbutisc a

descoperi mîrsavî'a acestui omu si a-lu aduce la amaru.

„Cîndu plecâi dela banca“, continuase Laib in marturisirea s'a, „sunase siese si erâ cîm intunerecu. Me dusei acasa numai cî se potu trece pe dinaintea biroului lui Pucle. Trecîndu 'lu vediui cî este singuru si cî tocmai 'si incheiâ cass'a ce'a ce 'mi vestiâ, cî pregatiâ a-si inchide biroulu. 'I facui semnu se ésa puçinu afara, cîci nu voiám se me vedîa nimeni întrîndu la dînsulu. Pucle estî in usia!“

„De ce m'ai chiebatu?“ întrebâ elu?

„Vedu cî inchidi si bine si faci, dar' se nu te duci, cî se stai in birou si se lasi usî'a deschisa pe din dosu. Voiu venî preste vre-unu sfertu de óra, cî se regulamu cestîunea nóstra. Mi-am luatu séma, voiu recunósce subscrierile de pe politiele d-tale, dar' trebe se ne întielegemu, cîci nici d-t'a nu vei voi dóra, cî se-ti dau intrég'a suma ce voiu luá pentru fost'a d-tale gradina. Am avutu si eu cheltuieli, pâna am potutu incheiâ contractulu, scîi d-t'a vorb'a ce'a, o mîna spala pe ce'a lalta.“

La scirea cî voiescu se recunosc subscierile de pe politiele false, faci'a lui Pucle se umplû de bucurie. 'Mi promise voiosu cî me va acceptâ.

Me duseiu acasa si întrâi cu multu sgotu, cî se me sîmtia cei de p'acolo. Apoi inuse me furisiâi incetinelu éra-si pe strada si mersei in umbr'a caseloru la biroulu lui Pucle, pe care acum 'lu gasîi deja inchisu pe din faciã.

Nimerise-mî bine, cî-cî nimeni nu se vedeá impregiuru pe strada, si nici in curte nu erâ nimeni. Me furisiâi deci pe din dosu in biroulu lui Pucle, care me acceptâ cu nerabdare.

In mîna aveám bastonulu cu maneralu cela grosu si greu.

„Ce ghîfai asia,“ me întrebâ Pucle.

Poteám eu óre se-i spui, cî grozaveni'a întentiunei cu care intrasemi la elu, 'mi ingreunâ resuflarea.

„Am venitu pe semne prea iute,“ i respunsei eu.

„Asia dara esti hotarîtu, cî se recunosci de ale d-tale subscierile, séu mai bine 'mi vei subscie alte poltie?“ incepû Pucle.

Eu nu voiám se facu vorba multa, cîci 'mi erâ téma se nu tréca tîmpulu si se nu fiu surrinsu de Traianu, dar' totodata, pentru cî se ocolesc omorulu, de care me sfiám cu multu mai multu de cum 'mi inchipuisem, respunsei lui Pucle.

„Nici idea despre ast'a!“

„Ce felu?“ esclamá nenorocitul, „asia dara m'ai insielatu cu vorb'a. Ce-mi voiesci?“

„Se me întielegu cu d-t'a,“ respunsei eu, sîmtiendu cu placere, cî la ofens'a interlocutoriului meu 'mi reveniâ iritatiunea de la care sperám cî-mi va izvorî curagiulu si poterea pentru faptulu sângerosu. Si cî se marescu acésta iritatiune, 'mi propusei se-lu atitiu in contr'a mea, dar' mai antâiu voiám se incercu a me impacâ cu

dînsulu. Deci continuâi a-i vorbi. Fi cu minte domnule Pucle si fã cum te-am povatiuitu!“

„Adeca dupa-ce suntu plastografu se mai devinu si unu sperjuru, unu mincinosu!“

„Apoi de, ce se-i faci, asia este pecatulu se tiêne lantiu de omu. Plastografi'a a fostu prim'a zala, a dóu'a va fi spergurulu, apoi cine scie ce va mai fi!“ respunsei eu.

„Dupa tóte vrei se-ti si bati jocu de mine?“ esclamá betrînul, cîci Pucle a fostu betrînu.

„Ba nici decumu!“ respunsei eu, „cî se vedi, cî tiênu multu la d-t'a, 'ti oferu inca cinci sute de fiorini, preste cei care ti-am datu pentru gradina...“

„Scîi ce domnule Laib, mai bine remâneái unde ai fostu, decâtu se-mi faci asemenea oferta prósta!“

„Prostu esti d-t'a, care nu vrei se întielegi binele d-t'ale,“ respunsei eu, cîci vedeám cî nu-i sperantia de impacare si voiám se me infierbêntu, cî se provocu catastrofa.

„Asia-mi vorbesci tu ovreu ticalosu, Juda,“ strigâ Pucle.

Erâ tîmpulu se sfîrsiescu cu elu, cîci vócea s'a ce'a petrundietóre poteá se atraga pe cinev'a.

„Cîne,“ serêsnîi eu „si pocu! 'lu pali dreptu in tîmpla cu glontiuulu dela bastonu pe care-lu apucasem cu amêndóue mînilé cî se lovescu mai cu potere!“

„Lu nimerisemi bine, mînerulu bastonului sari câtu colu. Pucle fara a mai scóte unu tonu macaru, se lungî pe podinile biroului, é' din tîmpla i rîuriá sânge caldu.“

In caderea s'a me atinse cu capulu tocmai din partea unde-lu nimerisemi si-mi umplû paltonulu cu sânge.

Eu in acelu momentu nici nu observâi ast'a, cîci aveám grigîa, cî se esecutu amenuntele planului meu.

Luâi batist'a lui Traianu si o cufundâi in gur'a celui cadiutu.

Cu acésta ocaziune mi-am umplutu mînilé de sânge, cîci am fostu silitu se-lu iáu pe mortu de capu, cî se-i descleştescu falcile.

Dupa-ce i-am infundatu gur'a, l'am mai strênsu si de nâri, si l'am tiênutu asiá strênsu, pâna-ce nu me mai poteám indoi de mórtea lui.

Acumu cautâi glontiuulu dela bastonu pe care 'lu gasîi rostogolitu in unu coltiu de unde 'lu luâi si 'lu pusei in buzunariulu paltonului.

Dupa-ce facui si ast'a me mai uitâi odata impregiuru, cî se vedu déca nu a remasu acolo nici o urma de presentî'a mea. Asigurându-me despre ast'a, stînsi lamp'a, mersei la usî'a pe care o crepâi diutru antâiu si vediêndu, cî nimeni nu erâ prin curte, estî tiptilu.

Ajunsei acasa fara se me fi vediutu cinev'a de unde veniám. Pâna aci tóte mersera atâtu de bine, încâtu nu me indoiám câtu de puçinu de ajutoriulu lui Jehov'a si erám multiamitu de isprav'a mea.

Acasa me spalai pe mâni. Unu lucru inse totu-si me cam ingrozi. Paltonulu era plinu de sange pe la peptu, si apoi nici glontiuulu de la bastonu, pe care 'lu pusesemu in buzunariu, nu-lu mai gasiam. Scii, ca prin o sfasiatura a buzunariului se virise intre postavu si captusiala. Eu n'am potutu descoperi acest'a impregiurare, de-abia aici mi s'a explicatu peirea miraculoasa a mainerului.

Me pusesemu pe cautate si voiám chiar' se me intorc se cautu si pe drunu, candu venira cele doue persoane pe care le destinasemu de martori, Lusticu si Smaltiu. Acumu se intielege nu mai potui cautá ci plecái cu ei. Candu se iesu pe porta, eta unu ovreiu caletoriu care venia se-mi cera adapostu. Eu iritatu cum eram, m'am restitu catra elu si l'am gonitu dela pragulu usiei mele. Atunci caletoriulu redicandu-si manile m'a afurisitu, si Jehov'a a auditu blastemulu grozavu ce l'a trimisu in urma mea, caci... „diu acelu momentu se intorce foi'a. Perdii increderea in mine, er' ce'a ce urma ve este cunoscutu, si nu mai trebuie se ve-o spunu.“

„Acumu dupa-ce v'am marturisitu nu numai faptele, dar' pana si gandurile mele cele mai ascunse, credu, ca d-t'a domnule judecatoriu te vei tiene de parol'a ce mi-ai datu, si vei mijloci, ca se nu me condamne la morte.“

„Eu nu potu face altu nimicu, decatu a inainta tote actele la judecatorii ce ti-se voru numi, er' acest'a voru pronuntia sentintia dupa ascultarea propunerii procurorului, a aperatoriloru tei si dupa consultarea legiloru, inse, dreptu se-ti spui, nu credu ca vei scapa de furci, caci ai comisu omorulu cu premeditatiune si ai voitu se induci in erore justitia penandu-o in risicu ca se comita unu omoru justitiaru.“

„Vai, vai, amaru me mai pedepsese Jehov'a, pentru neindurarea ce am aretatu catra sermanulu caletoriu!“ rachi ovreiuulu ingrozitu, apoi lesina.

Nu voimu se mai urmarimu fasele acestui procesu, care de aci incolo nu mai presinta nici unu interesu, ci vomu mentiona numai atatu, ca Laib in adeveru fu condamnatu la furci si executatu ca la vr'anu anu dupa comiterea asasinului in curtea inchisorei.

Presedintele tribunalului trimise si lui Traianu unu biletu de intrare pentru ca se pota asista la justificarea ovreiuului, dar' elu scarbitu pana in adenculu inimei s'ale, arunca biletulu catu colo....

(Va urma.)

TEOCHAR ALEXI.

Mai bine tacu.

Gole busunare 'nsiela,
Nimeni nu facu pe placu;
Deci proverbul: man'a spala...
Dar' nu-lu spunu — mai bine tacu.

(W. Goethe.)

C. Morariu.

DIVERSE.

Cronica. — Parechi'a Regala romana in rentorcerea s'a dela Berlinu au descinsu in Vien'a si au fostu ospetii Monarchului nostru din 21 pana in 24 Martie. Primirea ce li s'a facutu din partea Monarchului nostru au fostu din cele mai cordiale. Precum la sosire i-a intempnatu asié si la plecare i-a coacomitatu Monarchulu nostru, si dupa ce a sarutatu man'a Reginei Romaniei, a imbragiosiatu pre Rege si l'a sarutatu. — La ambe ocaziunile Monarchulu nostru portá pe peptu o unica decoratiune marea cruce „Steu'a României.“ —

In Budapest'a trenulu ce-i ducea s'a opritu pe 15 minute, care restemtu coloni'a romana din capital'a Ungariei l'a folositu pentru de-a le face cele mai frumoase ovatiuni.

Ministeriu nou in Romani'a. Ministeriulu I. C. Bratianu s'a retrasu definitivu si in locu-i a venit la carma unu ministeriu compusu din minoritatea reprezentantiei tierei. Noulu ministeriu s'a formatu ast'felu: Theodoru Rosetti ministru presedinte si la interne, — Petru Carpu la esterne, Titu Maiorescu la culte si instruct. publ si ad interim la domenii, — Principele Alés. Stirbeiu la lucrari publice, — Al. Marghilomanu la justitie, — M. Germani la finantie si generalulu Barozí la rebelu.

Albi'a iustitutu de creditu si economi in Sibiu a daruita — din proventulu anulu trecut — spre scopuri filantropice-culturali 1411 fl. 7 cr., dintre cari 600 fl. scolei civile de fete a Asociatiunei transilvane si 100 fl. Reuniunei femeiloru romane din Sibiu.

Noulu imperatu alu Germaniei Fridericu III. a dispusu ca in rogatiunea de amentire a densului la ss. serviciu religiose se se adauga cuvintele „robulu teu“; si asié de-aici inainte rogatiune de amentire are se se incepa asié: „Indura-te Domne de robulu teu imperatulu, regele si domnitoriulu nostru...“

Episcopii romani gr. cat. P. S. L. Michailu Pavelu — alu Oradei, Victoru Mihalyi — alu Lugosiului si Ioanu Szabó — alu Gherlei, au fostu denumiti de assistenti ai Solului pontificiu.

Basiliu Ratiu profesoru sem. emeritu, protopopu-parochu alu Reghinului, a fostu denumitu de vicariu for. arhiepiscopescu alu Fagarasiului. — Gratulamu zelosului nostru colaboratoru si distinsului pastorulu sufletescu la bene meritat'a promotiune!

Dr. Emil Fekete Negrutiu, medicu in Clusiu, a fostu denumitu de medicu-superioru in reserva la regim. de inf. 51. stationatu in Clusiu.

D. Hepites, directoru alu institutului meteorologicu alu liceului s. George din Români'a, a fostu alesu de membru ordinaru alu Academiei imperiale germaue a naturalistiloru, care este cea mai vechia academiã in Germani'a.

Institutu de surdo-muti va se se infieutiezã in Clusiu in tómn'a anului curentu.

GLUME.

Cunoscintiã. — Pacal'a se presenta la poșta spre a scóte o scrisóre recomandata.

— Scusa-me, i-i dice functionariulu, dar' nu potu se-ti dáu scrisórea; eu nu te cunoscú si nu te cunósce nimeni pe aici.

In momentulu acel'a sosí unu creditoru pe urmele lui Pacal'a si inceput se-i strige de pe usia:

— Hotiule, ticalosule, ucigasiule, canalie!

Pacal'a intorcându-se rece cátra functionariu:

— Éta unu domnu care me cunósce fórtẽ bine, i-i disẽ dẽnsulu.

Intre doi egoisti. — Ce tempuri rele am ajunsu, cáti ómeni mai suferu de fóme!

— Ce ne pasa, numai noi amẽndoi se nu suferimu.

— Eu inca nu ceru atãt'a; me multumescu se nu suferu eu.

Qui pro quo.

— Domnia-t'a esci atãtu de gratiósã, domnisióra.
— A, lasa, d-t'a totu asié ai dice si cându ai fi de alta parere.
— Si d-t'a totu asié te-ai cugetá si cându m'asiu esprimã eu altmintrea.

lubitorulu de libertate.

— De ce nu porti sínoru la ochieri, domnule Silvie.

— Pentru-cã scii, domnisióra, nu vrẽu se me tiẽnu legatu prin nimicu.

Satire poporale.

Fire-ai bolta sanatósã,
Multe fete faci frumósẽ, —
Tu potica se traesci
Cã pe multe rumenesci.

Te cunosci lele pe frunte
Cã pui rumenele multe,
Nu sciu cum dracu le-ai pusu
De la nasu nu ti-au ajunsu.

Fetele din Sãn-Margit'a
Tiucele badea Nichit'a,
Suntu iernate totu cu póme
Si li-e faci'a cá la dómne...
Fetele dela Malutiú
Cu pipa si cu olutiú,
Suntu iernate cu taritie
Si li-e faci'a cá la matiẽ.

Sióde vremi am ajunsu, Dómne,
Cã fetele tóte-su dómne,
Cu laibere de barsiõne
Si cu siurtiuri de cartõne,
Parintiú le moru de fóme...

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoriu: NICOLAE FEKETE-NEGRUTIU.

Gherl'a. Imprimari'a „Aurora” p. A. Todoranu 1888.